

8 Regionaal

Haarlem en omgeving

Het was de tijd waarin in Heemstede maar enkele tientallen telefoonaansluitingen waren en de post meerdere keren per dag werd bezorgd. Maar rond 1900 was de post dan ook het belangrijkste communicatiemiddel met mensen die verder weg woonden. En toen reizen bereikbaar werd voor een grote groep, werd de prentenbriefkaart ongekend populair. Heemstedenaar Hermanus Gerardus van Houten zag er wel brood in.

Heemstede rond 1900 in briefkaarten

Het Wilhelminaplein in 1901, het Wapen van Heemstede nog in volle glorie.

Het Wilhelminaplein gezien vanaf de Oude Kerk.

Sjaak Smakman
s.smakman@hollandmediacombinatie.nl

Heemstede * Als het in 1871 mogelijk wordt om een briefkaart te versturen - een voorgedrukte kaart met een voorgedrukte postzegel van 2,5 cent - is aanvankelijk vooral de zakenwereld daar blij mee: eindelijk een goedkoop communicatiemiddel. Bij particulieren duurt het een stuk langer. Je mag er namelijk op de voorkant wel wat op schrijven, maar de postbode of dienstbode kan dat natuurlijk gewoon lezen.

De lage kosten maken het sturen van briefkaarten echter wel heel aantrekkelijk en de stroom briefkaarten neemt gestaag toe. Vanaf 1900 gaat het steeds sneller. Iederen mag briefkaarten gaan uitgeven en met het door de toenemende welvaart groeiende aantal mensen dat gaat reizen neemt de prentbriefkaart een enorme vlucht. Een plaatje van waar je bent zegt immers meer dan een uitgebreide beschrijving. Kranten drukken nog geen foto's af en de geïllustreerde tijdschriften moeten hun opmars nog beginnen. Dat maakt de prentbriefkaarten extra aantrekkelijk.

Reizen zonder kaarten te versturen is bijna ondenkbaar geworden, schrijft J.C. Peereboom in Haarlems Dagblad in 1906. Veel ondernemers zien er wel brood in en gaan ze maken en verkopen. In Heemstede is dat Herman 'Hempie' van Hout (1871-1931). In een paar jaar tijd geeft hij er twintig uit, die op allerlei plekken kunnen worden gekocht. Zo verkopen G.M. van Hout en zoon Herman in hun winkel aan het Wilhelminaplein 10 behalve drogisterijartikelen en religieuze voorwerpen ook prentbriefkaarten. Wanneer ze precies werden uitge-

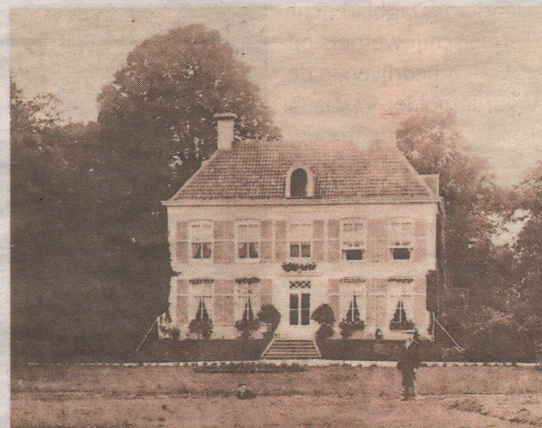
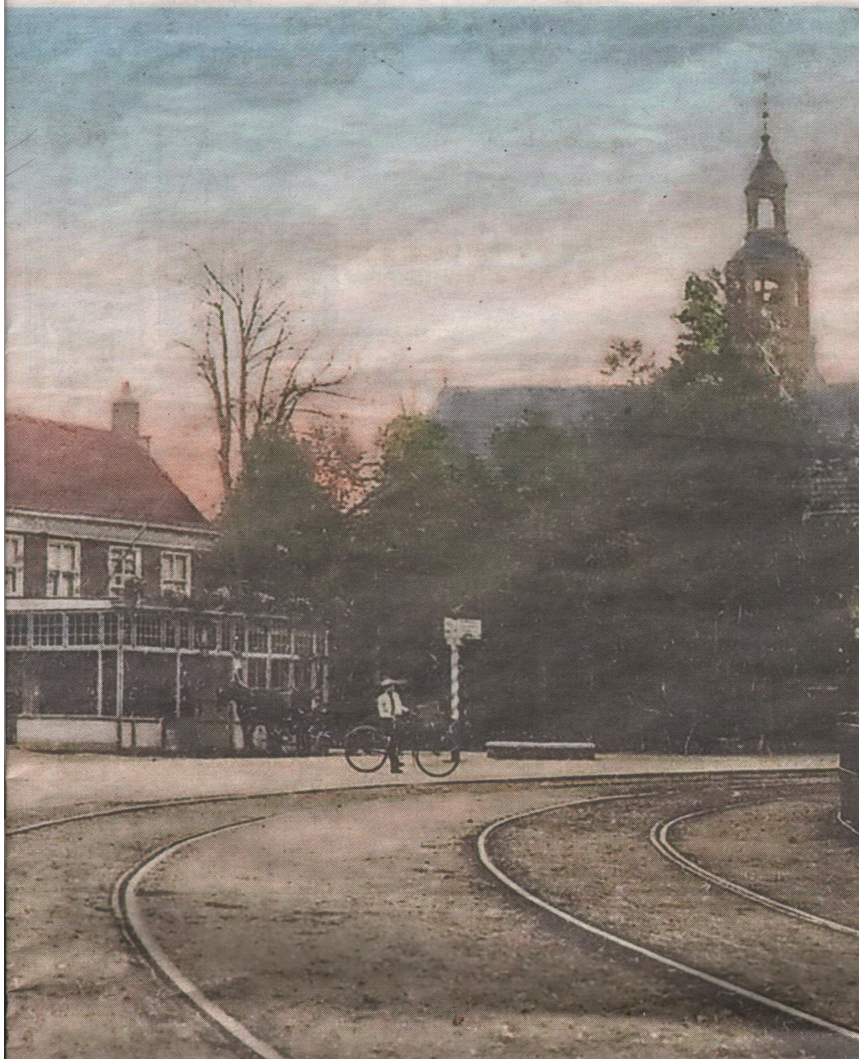

De Bleekersvaart.

De Koedieftol. De tol kwam vooral van verkeer van en naar de net leeg gepompte Haarlemmermeer.

Haarlem en omgeving

Het huis Ipenrode in 1901.

Ned. Herv. Pastorie. Heemstede.
Lichtdr. Dubois & Co, Amsterdam.

De Nederlands-Hervormde pastorie aan de Achterweg.

FOTO'S HISTORISCHE VERENIGING

geven, is volgens Anja Kroon in het nieuwe nummer van Heerlijkheden van de Historische Vereniging Heemstede-Bennebroek (HVHB) lastig te zeggen. De kaarten die onder meer in het Noord-Hollands Archief bewaard zijn, zijn gedrukt of verstuurd tussen 1900 en 1904, met twee uitschieters naar 1908. De foto's zullen dus waarschijnlijk eind negentiende of begin twintigste eeuw zijn gemaakt.

Hoc Herman te werk ging en wat hem bewoog is niet meer na te gaan, maar de kaarten die bewaard zijn gebleven, geven een beeld van wat hij de moeite waard vond.

Onbekend is ook of hij zelf fotografeerde. In elk geval is niet altijd een professionele fotograaf ingezet. Na het nemen van de foto's werden de glasnegatieven naar drukkerij Dubois en Co. in Amsterdam gebracht. Een enkele keer werden de kaarten ingekleurd. Het lijkt erop dat in 1900 of 1901 een eerste serie van tien door Van Hout uitgegeven prentbriefkaarten verscheen.

Met deze serie kaarten gaf Van Hout een gevarieerd beeld van het dorp: het katholieke Antoniusgesticht en de Hervormde Pastorie, buitenplaats Ipenrode, maar ook

de nieuwe villa Dennenheuvel. De belangrijke Blekersvaart ontbrak niet, evenals kenmerkende plekken als de Kerklaan en de Koedieftol. Van zijn eigen Wilhelminaplein - destijds het dorpscentrum - zijn meerdere prentbriefkaarten. Ze geven bij elkaar een beeld van het Heemstede van 120 jaar geleden dat anno 2018 soms wel heel erg is veranderd, maar in veel gevallen toch ook nog altijd verrassend herkenbaar is.

Het nieuwe nummer van Heerlijkheden is voor 4,95 euro te koop op diverse plekken in Heemstede, onder meer bij boekhandel Blokker.

Villa Dennenheuvel. Heemstede.

Uitg. H. G. van Hout. Heemstede.

Lichtdr. Dubois & Co, Amsterdam.

De inmiddels niet meer bestaande villa Dennenheuvel.

Kerk of Postlaan. Heemstede.

Uitg. H. G. van Hout. Heemstede.

Lichtdr. Dubois & Co, Amsterdam.

De Kerklaan.